

Zhodnocení Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 19.09.1973, sp. zn. Tpjf 60/72, ECLI:CZ:NS:1973:TPJF.60.1972.1

Číslo: 54/1973

Právní věta: Z rozboru a zhodnocení praxe orgánů činných v trestním řízení při postihu trestných činů proti hospodářské kázni (§ 125 až § 130 tr. zák.).

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 19.09.1973

Spisová značka: Tpjf 60/72

Číslo rozhodnutí: 54

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Zhodnocení

Hesla: Odpovědný hospodářský pracovník, Porušování povinnosti při nakládání s finančními a hmotnými prostředky, Trestné činy proti hospodářské kázni

Předpisy: 140/1961 Sb. § 3 odst. 4

§ 125

§ 126

§ 127 odst. 1

§ 127 odst. 2

§ 128

§ 129

§ 130

§ 131

§ 132

§ 137

§ 160

§ 161

§ 164 odst. 2

§ 180 141/1961 Sb. § 2 odst. 5

§ 184 odst. 1

§ 185

§ 188 odst. 1 písm. f

§ 221 odst. 1

§ 221 odst. 2

§ 229 odst. 1

§ 258 odst. 1 písm. b 150/1969 Sb. § 3 odst. 1 písm. b

§ 3 odst. 2

§ 58 odst. 1 písm. a

§ 59 odst. 2

§ 8 odst. d 65/1965 Sb. § 172

§ 89 odst. 1

§ 97

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 54/1973 sb. rozh.

Z rozboru a zhodnocení praxe orgánů činných v trestním řízení při postihu trestných činů proti hospodářské kázní (§ 125 až § 130 tr. zák.).

(Trestní kolegium Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 19. září 1973 čj. [Tpjf 60/72.](#))

Politická krize v r. 1968 a v první polovině r. 1969 a v důsledku toho rostoucí vliv pravicově oportunistických a antisocialistických sil na další vývoj ekonomiky značně rozrušily socialistický systém centrálního plánovitého řízení a proporcionalní vývoj národního hospodářství. V důsledku chaotického a inflačního vývoje byly v základech rozrušeny vztahy mezi státem a podniky, jakož i základní proporce tvorby a užití národního důchodu, vztahy mezi růstem produktivity práce a průměrných mezd. Narušení těchto vnitřních proporcí se pak přenášelo i do vnějších hospodářských vztahů. Ve značné míře se prosazovaly skupinové zájmy, rozmáhaly se mezipodnikové spekulace, různé nelegální manipulace s finančními a hmotnými prostředky podniku, šizení podniků navzájem, tvorba tzv. černých fondů, nejrůznější formy úplatkářství a manipulace ke krácení státních financí. I když tento krizový vývoj našeho hospodářství byl po obnovení vedoucí úlohy strany v ekonomice zastaven a po XIV. sjezdu strany dochází k postupné konsolidaci i v ekonomické oblasti, přežívají stále ještě závažné formy porušování hospodářské kázně. Usnesení únorového pléna ÚV KSČ z r. 1972 k další realizaci závěrů XIV. sjezdu strany v ekonomické oblasti proto zdůraznilo, že jedním z hlavních úkolů, na který se musí zaměřit pozornost strany, odborů, státních i hospodářských orgánů, je upevňování hospodářské kázně.

Jedním z prostředků k plnění tohoto úkolu je i důsledné využívání ustanovení hlavy druhé oddílu druhého zvláštní části trestního zákona o trestných činech proti hospodářské kázní. I když široce koncipované skutkové podstaty těchto trestných činů umožňují postih převážné většiny pro společnost nebezpečných forem závažného porušování hospodářské kázně, je postih této trestné činnosti s výjimkou trestného činu porušování povinnosti v provozu socialistické organizace podle § 130 tr. zák. minimální a neodpovídá skutečnému výskytu této trestné činnosti, jak to konstatuje též usnesení PÚV KSČ z 8. října 1971 ke zvýšení účinnosti boje proti kriminalitě.

Nejvyšší soud ČSSR provedl podle plánu meziresortní součinnosti Generální prokuratury ČSSR, federálního ministerstva vnitra, Nejvyššího soudu ČSSR a ministerstev spravedlnosti ČSR a SSR pro řešení základních problémů kriminality v letech 1972 - 1975 průzkum praxe orgánů činných v trestním řízení při odhalování a postihování trestných činů proti hospodářské kázní s cílem zajistit správnou aplikaci ustanovení hlavy druhé oddílu druhého zvláštní části trestního zákona o trestných činech proti hospodářské kázní a vytvořit tak podmínky pro jejich účelné využívání. Předmětem průzkumu byly trestní věci pravomocně skončené v době od 1. ledna do 31. prosince 1971. Při hodnocení praxe orgánů činných v trestním řízení při postihu těchto trestných činů bylo dále přihlíženo k poznatkům Nejvyššího soudu ČSSR získaným při sledování rozhodování nejvyšších soudů republik.

K zajištění jednotného výkladu ustanovení o trestných činech proti hospodářské kázní bylo již v r. 1965 vydáno stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu k výkladu ustanovení o trestných činech

odpovědných hospodářských pracovníků St 4/65 (dále jen stanovisko St 4/65). Po vydání tohoto stanoviska došlo k některým novým zákonným úpravám, zejména zák. č. 150/1969 Sb. o přečinech. Zhodnocení výsledků průzkumu proto přihlíží i k těmto zákonným změnám.

I.

Statistické údaje

Ze statistického přehledu o osobách pravomocně odsouzených v r. 1971 pro trestné činy proti hospodářské kázní vyplývá, že nejdůsledněji je odhalován a postihován (a to zásluhou vnitropodnikové kontroly) trestný čin porušování povinnosti v provozu socialistické organizace podle § 130 tr. zák. Daleko za ním jsou trestné činy porušování povinnosti při nakládání s finančními a hmotnými prostředky podle § 127 odst. 1 a § 127 odst. 2 tr. zák. Jen výjimečně se pak stíhají trestné činy narušování řízení, plánování a kontroly národního hospodářství podle § 125 a § 126 tr. zák. a trestný čin porušování povinnosti v provozu socialistické organizace podle § 129 tr. zák. V r. 1971 nebyl odsouzen nikdo za trestný čin dodávky výrobku anebo prací zvláště vadné jakosti podle § 128 tr. zák., ač zejména práce na úseku investiční a bytové výstavby vykazují často podstatné vady, což se nepříznivě projevuje v narůstání rozpočtových nákladů.

Počet osob odsouzených za trestné činy proti hospodářské kázní je ve všech krajích ČSSR přibližně stejný, ač by se dalo spíše očekávat, že výskyt těchto trestných činů, a tedy i jejich postih, bude v průmyslových krajích republiky vyšší.

II.

Zjišťování skutečného stavu věci a dodržování procesních předpisů

Ke stíhání trestných činů proti hospodářské kázní dochází zpravidla z podnětů poškozených socialistických organizací, a to na podkladě výsledků šetření vnitropodnikových kontrolních orgánů. Trestná činnost je odhalována proto především revizními zprávami a listinnými důkazy tvořícími součást revizních zpráv, výsledkem svědků a výsledkem obviněných; jen v menším počtu pak též znaleckými posudky zejména z oboru účetnictví a ekonomiky. Vyšetřování je hned od počátku zaměřeno na zjišťování znaků některého trestného činu proti hospodářské kázní (§ 125 - § 130 tr. zák.), zpravidla ve věcech trestných činů porušování povinnosti v provozu socialistické organizace podle § 130 tr. zák. U trestných činů proti hospodářské kázní podle § 125 - § 127 tr. zák. (trestné činy podle § 128 tr. zák. nejsou stíhány) je vyšetřování zaměřeno na zjišťování znaků těchto trestných činů jen ve věcech skutkově jednoduchých. Ve větším počtu zkoumaných trestních věcí bylo zjištěno, že vyšetřování, resp. vyhledávání se vede pro jiné trestné činy než trestné činy proti hospodářské kázní, zpravidla pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 tr. zák. To pak vede k tomu, že nejsou vždy náležitě objasňovány všechny okolnosti důležité pro rozlišování trestných činů proti hospodářské kázní od jiných trestných činů, zejména trestných činů proti majetku v socialistickém vlastnictví (hlava druhá oddíl třetí zvláštní části trestního zákona). Nedostatky při zjišťování skutečného stavu věci spočívají zejména v tom, že se

a/ dostatečně neprověřuje obhajoba obviněného, že jednal v úmyslu zajistit socialistické organizaci nebo její složce neoprávněné výhody anebo v úmyslu zajistit plnění úkolů socialistické organizace;

b/ nevěnuje pozornost zjišťování okolností uvedených v § 89 odst. 1 písm. c, e) , f/ tr. ř., které umožňují činit správné závěry o závažnosti a o společenském dosahu stíhaného trestného činu a o míře odpovědnosti odpovědných hospodářských pracovníků stíhaných pro trestný čin proti hospodářské kázní.

To má za následek zpravidla nesprávné závěry o vině, a to jak ve prospěch, tak i v neprospěch

obviněných, zejména obviněný je stíhán pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 tr. zák., ač naplnil jen znaky trestného činu proti hospodářské kázni, anebo se nekriticky přejímá obhajoba obviněného, že jednal v úmyslu zajistit socialistické organizaci neoprávněné výhody, resp. v úmyslu zajistit plnění úkolů socialistické organizace, ač okolnosti případu podporují spíše závěr o úmyslu rozkrádat majetek v socialistickém vlastnictví.

V trestní věci okresního soudu v Humenném sp. zn. 3 T 133/70 byl předseda OV Svazarmu uznán vinným trestným činem podle § 127 odst. 1 tr. zák. proto, že neoprávněně nakládal s finančními prostředky získanými z kursů řidičů motocyklů tak, že poskytoval dodavatelským organizacím a jejich pracovníkům pohoštění, aby urychlil výstavbu budovy OV Svazarmu. V dosavadním řízení nebylo však prokázáno, že obviněný skutečně použil peníze uvedeným způsobem. Jediný svědek ve věci v hlavním líčení vyslechnutý, ing. J. R., obhajobu obviněného nepotvrdil, naopak z jeho výpovědi vyplývalo, že pracovníkům pracujícím na stavbě pohoštění dávano nebylo. Obhajobu obviněného nepotvrdili ani další svědci, jejichž výpovědi byly při hlavním líčení pouze přečteny bez dodržení podmínek uvedených v § 211 tr. ř. Kolaudace budovy byla spojena s pohoštěním účastníků kolaudace. Náklady spojené s kolaudací měly však činit pouze 5000 - 6000 Kčs, přičemž na tyto náklady přispěla autoškola částkou 3000 Kčs. Podle výsledků revize činila škoda 10 000 Kčs.

V trestní věci okresního soudu v Chebu sp. zn. 4 T 553/71 byl A. F., skladník n. p. Jitona, uznán vinným trestným činem podle § 127 odst. 1 tr. zák. proto, že umístil v jiném skladu podniku 1000 m² umakartu v ceně 5529 Kčs, sololit v ceně 380 Kčs, překližky v ceně 1608 Kčs a laťovky v ceně 305 Kčs v úmyslu, aby tento materiál nebyl zjištěn při celopodnikové fyzické inventuře. Na trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 tr. zák., jak bylo žalováno, soud neuznal proto, že vzal za prokázáno, že obviněný chtěl pouze vytvořit menší přebytky materiálu, aby mohly být nahrazeny zmetkovité výrobky, resp. aby byl nahrazen materiál, který byl dodán částečně poškozený, aby se mohlo plynule vyrábět, než bude věc projednána s dodavatelským podnikem. Nehledě k nepřesvědčivosti tohoto odůvodnění po právní stránce, soud se nevypořádal s rozpory ve výpovědích obviněného. Obviněný v přípravném řízení doznala, že materiál umístil ve skladě, který se nalézá v domě, v němž bydlí, když při předběžné inventuře zjistil, že má přebytky, v úmyslu po provedení celopodnikové inventury ponechat si materiál pro vlastní potřebu. Tento úmysl obviněný připouštěl i při seznámení s výsledky vyhledávání, i když tehdy již tvrdil, že si chtěl ponechat jen část materiálu a zbytek vrátit podniku. Soud svůj závěr, že obviněný nejednal v úmyslu materiál rozkrádat, opřel též o výpověď svědka J. A., který však vyjádřil pouze svůj subjektivní názor, že obviněný nechtěl materiál odcizit. Obviněný pak dokonce i při hlavním líčení připouštěl, že si chtěl část materiálu ponechat pro sebe. Rozpory ve výpovědích obviněného nebyly odstraněny postupem podle § 207 odst. 2 tr. ř.

V trestní věci okresního soudu v Popradě sp. zn. 1 T 269/71 byl vedoucí provozovny Československých autoopraven uznán vinným trestným činem podle § 127 odst. 2 tr. zák. proto, že prodal dvě karosérie a takto získané peníze v částce 15 976 Kčs použil na různá pohoštění při zabezpečování dodávek náhradních dílů. Výrok o vině byl odůvodněn tak, že obviněný z prostředků organizace poskytl jinému neoprávněné výhody v úmyslu zabezpečit plnění úkolů organizace. Podle obhajoby obviněného, přednesené na hlavním líčení, bylo z těchto finančních prostředků hrazeno především pohoštění při jednání s dodavateli ze zahraničí. Nešlo tedy o neoprávněné nebo nepřiměřené výhody za práce vykonané ve prospěch organizace, což je znakem trestného činu podle § 127 odst. 2 tr. zák. Neoprávněné vytvoření finančního fondu za účelem hrazení výdajů, které by organizace jinak provádět nemohla, naplňuje znaky trestného činu podle § 127 odst. 1 tr. zák. Dosavadními výsledky dokazování není však prokázáno, že částka 15 976 Kčs byla skutečně použita na pohoštění při jednání se zahraničními dodavateli. Podle spisu obviněný vykázal čerpání reprezentačního fondu částkou 5030 Kčs, ač fond činil pouze 2000 Kčs. Obviněný pak ani v přípravném řízení ani v hlavním líčení před soudem nebyl dotázán, na jaké výdaje konkrétně částku

15 976 Kčs použil. Věc je tak nedošetřena, že nelze zaujmout stanovisko, jak měla být věc právně posouzena.

V trestní věci okresního soudu v Dolním Kubíně sp. zn. 2 T 208/70 byl vedoucí provozovny zámečnické dílny uznán vinným trestným činem podle § 127 odst. 1 tr. zák. proto, že vyinkasoval od zákazníků zálohy na zhotovení ústředního topení v částce 30 929 Kčs, tyto peníze neodvedl a zadržel je na vyrovnání svých mzdových požadavků. Když podnik tyto mzdové požadavky neuznal, užil peníze na odměny a „diškrece“ při obstarávání materiálu. Obžaloba byla podána pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 tr. zák. Ani v přípravném řízení ani v řízení před soudem nebylo objasněno, o jaké „diškrece“ šlo. Podle odůvodnění rozsudku obhajobu obviněného potvrzoval svědek Č. P. Podle spisu však tento svědek v přípravném řízení pouze uvedl, že trestní oznámení bylo odvoláno proto, že s obviněným byla uzavřena dohoda, že pohledávku splatí, což obviněný také učinil. Při hlavním líčení svědek pak uvedl, že obviněnému bylo dáno určité oprávnění, aby z vybraných záloh financoval vedlejší výdaje, avšak obviněný nepředložil vyúčtování těchto výdajů. Závěr soudu, že obviněný použil přijaté zálohy ve prospěch družstva, se tedy neopírá o vykonané důkazy. Ani z odůvodnění rozsudku není jasno, zda obviněný jednal v úmyslu zajistit podniku neoprávněné výhody a v čem tyto výhody spočívaly.

Výsledky průzkumu tedy signalizují, že soudy v poměrně častých případech mechanicky přejímají obhajobu obviněných, že finanční nebo hmotné prostředky, jež nejsou schopni vyúčtovat, použili nelegálně ve prospěch socialistické organizace v úmyslu uvedeném v § 127 odst. 1, popř. v úmyslu uvedeném v § 127 odst. 2 tr. zák., aniž by tuto obhajobu důsledně prověřily, a to i v těch případech, kdy dosavadní výsledky přípravného řízení nasvědčují tomu, že obvinění použili finanční nebo hmotné prostředky pro svoji vlastní potřebu.

Naproti tomu byly zjištěny i případy, kdy orgány přípravného řízení nebraly na vědomí ustanovení o trestných činech proti hospodářské kázi, i když výsledky přípravného řízení potvrzovaly obhajobu obviněného, že jednal v úmyslu uvedeném v § 127 odst. 1, resp. v § 127 odst. 2 tr. zák.

V trestní věci okresního soudu v Kroměříži sp. zn. 2 T 75/71 ekonom a předseda jednotného zemědělského družstva neprovedli úmyslně pracovníkům přidružené výroby srážky daně ze mzdy a vyplatili jim hrubou mzdu. Vyšetřovatel prokuratury v závěrečné zprávě kvalifikoval toto jednání jako trestný čin zkrácení daně podle § 148 odst. 1 tr. zák., ač již z výsledků vyšetřování vyplývalo, že stát na dani zkrácen nebyl, poněvadž daň ze mzdy byla odvedena z finančních prostředků družstva. Obžaloba byla správně podána pro trestný čin podle § 127 odst. 2, 3 tr. zák.

V trestní věci okresního soudu v Chebu sp. zn. 2 T 261/71 byla podána obžaloba pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 tr. zák. proto, že technik hospodářství státního statku prodal jako soukromý sběr železný šrot do Sběrných surovin za 1660 Kčs, čímž způsobil škodu ve výši 5051 Kčs, kteroužto částku by byl obdržel státní statek. Obviněný se však již v přípravném řízení hájil, že železný šrot prodal proto, aby získal peníze na dožínky. Tato obhajoba byla pak potvrzována ekonomkou hospodářství, která uvedla, že jí peníze byly předány (tedy, že je obviněný nepoužil pro sebe) s tím, že se použijí na výdaje spojené s financováním dožíněk.

Při zajišťování neoprávněných výhod socialistické organizaci dochází často k prolínání úmyslu zajistit socialistické organizaci neoprávněné výhody s úmyslem obohatit sebe nebo jiné ke škodě majetku v socialistickém vlastnictví. Orgány činné v trestním řízení k tomuto prolínání dvou úmyslů nepřihlížejí a skutek obviněného zpravidla posuzují v celém rozsahu jako trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví. To vede často k nedošetření věci, protože je přehlížena obhajoba obviněného, že část nelegálně získaných finančních prostředků použil k zajištění neoprávněných výhod socialistické organizaci.

Např. vyšetřovatel SNB skupiny vyšetřování VB Praha 10 vyslovil v trestní věci vedené u městského soudu v Praze pod sp. zn. 1 T 33/71 právní názor, že nejde o neoprávněné používání finančních fondů, jestliže obviněný získával finanční prostředky ke škodě socialistické organizace, jejímž pracovníkem byl, falšováním paragonů, peníze používal především pro vlastní potřebu a jen část z nich podle své obhajoby použil ve prospěch organizace v úmyslu uvedeném v § 127 odst. 1, resp. též v § 127 odst. 2 tr. zák. Podle názoru vyšetřovatele finančními fondy je třeba rozumět fondy určené na prémie, mzdový fond, na vývoj a výzkum, základní fond atd.

Vyšetřovatel přehlédl, že v § 127 odst. 1 tr. zák. je jako příklad porušování povinností odpovědného hospodářského pracovníka závažným způsobem uvedeno též neoprávněné vytváření finančních fondů, přičemž zákon nevyklučuje ty případy, kdy fond je vytvářen způsobem, který naplňuje jinak znaky jiného trestného činu než trestného činu proti hospodářské kázi. Z hlediska právního posouzení je rozhodující, zda pachatel vytvářel tento fond též v úmyslu zajistit socialistické organizaci neoprávněné výhody, resp. v úmyslu používat ho způsobem uvedeným v § 127 odst. 2 tr. zák.

Velmi důležitým prostředkem dodržování zákonnosti v přípravném řízení a usměrňování praxe orgánů vyšetřování, resp. vyhledávání je dozor prokurátora. Ze spisového materiálu nelze však zpravidla zjistit, jak prokurátor s výjimkou prodlužování lhůt ke skončení vyhledávání nebo vyšetřování zasahuje do vyhledávání nebo vyšetřování. Některé poznatky průzkumu signalizují, že činnost prokurátora v přípravném řízení není zpravidla příliš aktivní. Byly zjištěny, a to nikoli ojedinele, zejména tyto nedostatky:

a/ vyhledávání se koná i o trestných činech proti hospodářské kázi neuvedených v § 168 odst. 1 tr. ř., aniž by prokurátor tento procesní nedostatek odstranil;

b/ v souladu s ustanovením § 168 tr. ř. se koná vyhledávání o trestném činu v tomto ustanovení uvedeném (zpravidla pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 tr. zák. a pro trestný čin poškozování majetku v socialistickém vlastnictví podle § 137 odst. 1 tr. zák.), ač již z prvních výsledků vyhledávání plyne, že může jít o trestný čin proti hospodářské kázi (zpravidla podle § 127 odst. 1, § 127 odst. 2 nebo § 130 odst. 1 tr. zák.), o kterém je nutno konat vyšetřování. Prokurátor pak podává po podání závěrečné zprávy obžalobu pro trestný čin proti hospodářské kázi, aniž odstranil procesní nedostatek spočívající v tom, že se konalo jen vyhledávání;

c/ i když nebyly v přípravném řízení objasněny všechny okolnosti důležité pro posouzení, zda jde o trestný čin proti hospodářské kázi či o jiný trestný čin (zpravidla podle hlavy druhé oddílu prvního zvláštní části trestního zákona), prokurátor jen výjimečně zasáhne do vyšetřování a vrátí spis vyšetřovateli s konkrétními pokyny, v čem je třeba vyšetřování doplnit.

O nedostatečném dozoru prokurátora svědčí i skutečnost, že rozsudky se stávají pravomocnými v prvním stupni i v těch případech, kdy výrok o vině se opírá o nedostatečná skutková zjištění anebo správně zjištěný skutek je vadně právně posouzen.

K odstranění vad přípravného řízení je nedostatečně využívána i instituce předběžného projednání obžaloby (§ 185 a násl. tr. ř.). I když při průzkumu byly zjištěny vážné procesní nedostatky, spočívající zejména v tom, že se ve věci konalo vyhledávání, ač se mělo konat vyšetřování, a v tom, že nebyly objasněny okolnosti důležité pro zjišťování jednotlivých znaků toho kterého trestného činu proti hospodářské kázi, není instituce předběžného projednání obžaloby dostatečně využívána k vrácení věci prokurátoru k došetření (§ 186 písm. f/, § 188 odst. 1 písm. f/ tr. ř.). Tento procesní nedostatek je pak nesprávně napravován vrácením věci prokurátorovi až v hlavním líčení bez splnění zákonných podmínek uvedených v § 221 odst. 1 (resp. odst. 2) tr. ř.

Např. v trestní věci krajského soudu v Ostravě sp. zn. 2 T 9/70 krajský soud vrátil věc v hlavním líčení prokurátorovi k došetření proto, že nebyla prověřena obhajoba obviněných, že jejich trestná činnost nebyla motivována snahou obohacovat se ke škodě majetku v socialistickém vlastnictví a že po provedení dalších důkazů přichází v úvahu právní posouzení trestné činnosti podle § 127 odst. 1 tr. zák. Toto rozhodnutí bylo Nejvyšším soudem ČSR správně zrušeno proto, že byly sice splněny zákonné podmínky k vrácení věci prokurátorovi k došetření při předběžném projednání obžaloby podle § 188 odst. 1 písm. f/ tr. ř., nikoli však až v hlavním líčení podle § 221 odst. 1 tr. ř.

Stejně v trestní věci okresního soudu v Opavě sp. zn. 4 T 69/71 muselo být rozhodnutí o vrácení věci prokurátorovi v hlavním líčení zrušeno proto, že nebyly splněny zákonné podmínky uvedené v § 221 odst. 1 tr. ř.

Častým nedostatkem rozsudků o trestných činech proti hospodářské kázni je nerespektování ustanovení § 125 tr. ř. o odůvodnění rozsudku. Téměř všechny rozsudky, které byly předmětem průzkumu, byly odůvodněny pouze odkazem na výrok rozsudku anebo citací zákona bez konkrétního vysvětlení, jakými právními úvahami se soud řídil, když posuzoval prokázaný skutek podle příslušného ustanovení o trestném činu proti hospodářské kázni.

Soudy přehlížejí, že trestné činy proti hospodářské kázni jsou trestnými činy s alternativními znaky a že z odůvodnění rozsudku musí být jasno, které znaky toho kterého trestného činu obviněný zjištěným skutkem naplnil. Např. u trestných činů podle § 125 a § 126 tr. zák. se neuvádí, zda šlo o výkaz nebo hlášení sloužící v řízení, plánování nebo kontrole národního hospodářství, u trestného činu podle § 127 odst. 1 tr. zák. se neuvádí, kterou důležitou povinnost odpovědný hospodářský pracovník svým skutkem porušil apod. Někdy i toto stručné odůvodnění ani neodpovídá znakům trestného činu, jímž byl obviněný uznán vinným.

Rozsudky postrádají zejména odůvodnění v těchto směrech:

- z jakých důvodů má soud za to, že obviněný uvedl ve výkazu nebo v hlášení sloužícím k řízení, plánování nebo kontrole národního hospodářství nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje o „závažných skutečnostech“ (§ 125, - 126 tr. zák.);

- proč soud má za to, že obviněný jako odpovědný hospodářský pracovník

porušil svou povinnost „závažným způsobem“ (§ 127 odst. 1 tr. zák.);

- které důležité povinnosti svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce obviněný porušil (§ 129, § 130 tr. zák.).

Rozsudky trpí proto často takovými vadami, pro které by v případě odvolání musely být v odvolacím řízení zrušeny z důvodu uvedeného v § 258 odst. 1 písm. b/ tr. ř.

V trestních věcech o trestných činech proti hospodářské kázni se jen výjimečně upozorňuje na zjištěné nedostatky nebo závady ve smyslu § 164 odst. 2, § 184 odst. 1 tr. ř. I když tuto nečinnost lze v častých případech vysvětlit tím, že k trestnímu stíhání dochází na podkladě výsledků revize kontrolních orgánů poškozené socialistické organizace, přece jen při průzkumu byly zjištěny ve více trestních věcech nedostatky, na které bylo vhodné upozornit.

Např. v trestní věci okresního soudu v Prešově sp. zn. 3 T 696/69 bylo zjištěno, že za chaotický stav v účetní evidenci odpovídá i poškozená organizace, protože nedělala kontroly a prověrky;

v trestní věci okresního soudu v Sokolově sp. zn. 1 T 49/70 je za manko zodpovědna i poškozená organizace Potravin, protože obviněná byla ponechána ve funkci vedoucí prodejny přesto, že v její

práci již dříve byly zjištěny závažné nedostatky.

Správně postupoval naproti tomu vyšetřovatel v trestní věci vedené u okresního soudu v Klatovech pod sp. zn. 2 T 10/71, když signalizoval závady při technických prohlídkách motorových vozidel.

III.

K výkladu zákonných znaků trestných činů proti hospodářské kázni

Cílem ustanovení hlavy druhé oddílu druhého zvláštní části trestního zákona o trestných činech proti hospodářské kázni je zajistit řádný chod národního hospodářství a jeho ochranu zejména před prosazováním dílčích zájmů na úkor zájmů celospolečenských. Jde o dodržování hospodářské kázně jednak v oblasti řízení, plánování nebo kontroly národního hospodářství a v oblasti cenové hospodářské politiky (§ 125, § 126 tr. zák.), jednak při vlastním uskutečňování výrobního, rozdělovacího, směnného a spotřebního procesu, tedy v celém procesu reprodukce (§ 127 - § 130 tr. zák.). Trestné činy proti hospodářské kázni jsou jednak trestnými činy speciálními ve vztahu k ostatním trestným činům hospodářským (ostatní oddíly hlavy druhé zvláštní části tr. zák.), jimiž je také chráněna naše socialistická ekonomika, jednak jsou trestnými činy s omezeným okruhem pachatelů. Pachatelem trestného činu podle § 125, § 127 odst. 1, § 127 odst. 2 a § 128 tr. zák. může být jen odpovědný hospodářský pracovník, pachatelem trestného činu podle § 126 tr. zák. může být odpovědný pracovník a pachatelem trestných činů podle § 129 a § 130 tr. zák. může být jen takový pracovník, kterému jsou uloženy v souvislosti s jeho zaměstnáním, povoláním, postavením nebo funkcí důležité úkoly. Pro trestné činy proti hospodářské kázni je dále charakteristické, že jde o trestné činy s alternativními znaky. To klade zvláštní nároky jak na přesnost skutkových zjištění, tak i na přesnost právního posouzení.

Výsledky průzkumu signalizují, že vedle nedostatků při objasňování skutečného stavu věci není ani právnímu posouzení věnována vždy náležitá pozornost. Dosud přežívá nedostatek vytknutý již ve stanovisku St 4/65, že v obžalobách i v rozsudcích soudů prvního stupně (zejména okresních soudů) chybí právní úvahy a až na výjimky použitá právní kvalifikace není náležitě zdůvodněna, a to ani v těch případech, kdy otázka právního posouzení zjištěného skutku může být sporná. Tento základní nedostatek se pak v praxi projevuje nepříznivě v tom, že není - jak bude dále uvedeno při rozboru rozhodování o jednotlivých trestných činech proti hospodářské kázni - věnována dostatečná pozornost výkladu jednotlivých znaků toho kterého trestného činu proti hospodářské kázni, otázkám jednočinných souběhů trestných činů proti hospodářské kázni navzájem a jednočinných souběhů s jinými trestnými činy uvedenými ve zvláštní části trestního zákona.

K usměrnění praxe orgánů činných v trestním řízení je třeba k výkladu znaků trestných činů proti hospodářské kázni se zřetelem na výsledky průzkumu a na zákonné změny, k nimž došlo po vydání stanoviska St 4/65, uvést:

K subjektu trestných činů proti hospodářské kázni.

Trestní zákon neobsahuje definici pojmů „odpovědný hospodářský pracovník“ a „odpovědný pracovník“. Odpovědným hospodářským pracovníkem je třeba rozumět každého pracovníka, který v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce odpovídá za splnění, byť i dílčích hospodářských úkolů socialistické organizace nebo její složky (srov. též St 4/65 a č. 36/62 a 33/71 sb. rozh. tr.). Odpovědnými hospodářskými pracovníky mohou být i pracovníci státních orgánů anebo státní správy, plní-li úkoly buď přímo v hospodářské oblasti, anebo disponují-li s hospodářskými hodnotami, tedy i pracovníci ministerstev, národních výborů a dalších řídicích a kontrolních orgánů a funkcionáři společenských organizací. Odpovědný hospodářský pracovník může být subjektem

trestných činů proti hospodářské kázni jen v souvislosti s těmi hospodářskými úkoly, za jejichž plnění odpovídá. Může být tedy subjektem trestného činu podle § 125 tr. zák. jen v takové funkci, ve které je odpovědný za správnost výkazů a hlášení sloužících k řízení, plánování a ke kontrole národního hospodářství, anebo ke stanovení cen, trestného činu podle § 127 odst. 1 a § 127 odst. 2 tr. zák. jen v souvislosti s nakládáním s finančními nebo hmotnými prostředky socialistické organizace a trestného činu podle § 128 tr. zák. jen v souvislosti s rozhodováním o tom, které výrobky nebo práce podniku či závodu mají být odběrateli dodány (srov. též č. 36/1964 sb. rozh. tr.). Odpovědní hospodářští pracovníci se širším okruhem hospodářských úkolů mohou být trestně odpovědní v širším rozsahu než odpovědní hospodářští pracovníci s omezeným okruhem úkolů. Např. vedoucí závodu může být subjektem trestných činů podle § 125, § 127 i podle § 128 tr. zák.

V praxi orgánů činných v trestním řízení jsou považováni za odpovědné hospodářské pracovníky zejména:

vedoucí podniků, závodů a provozoven podniků a závodů nebo jiných socialistických organizací, pracovník odpovědný za hospodaření výrobních družstev, pracovník hmotně odpovědný za svěřené finanční nebo hmotné prostředky organizace (např. skladník, vedoucí prodejny, vedoucí provozovny RAJ), vedoucí přidružené výroby při jednotném zemědělském družstvu, stavbyvedoucí, vedoucí úseků provozů národních podniků, funkcionář společenských organizací odpovědný za hospodaření s hospodářskými hodnotami (např. předseda a hospodář ZV ROH, předseda OV Svazarmu), volený funkcionář národního výboru (předseda a tajemník MNV), ředitel zemědělské výrobní správy, samostatný referent materiálně technického zásobování národního podniku, ředitelka mateřské školy, vedoucí plánovač národního podniku.

Tuto praxi při výkladu pojmu „odpovědný hospodářský pracovník“ je třeba považovat za správnou.

Nedostatkem je, že ani orgány činné v přípravném řízení ani soudy zpravidla blíže nezjišťují rozsah hospodářské pravomoci obviněných a v důsledku toho obžaloby a rozsudky neobsahují konkrétnější odůvodnění, proč obviněný je považován za odpovědného hospodářského pracovníka.

Za odpovědného pracovníka ve smyslu § 126 tr. zák. je v praxi považován každý pracovník (nikoli tedy jen odpovědný hospodářský pracovník), který z titulu svého pracovního zařazení vyhotovuje výkazy a hlášení o závažných skutečnostech týkajících se určitého úseku národního hospodářství (řízení, plánování a kontroly). Za odpovědného pracovníka ve smyslu § 126 tr. zák. nelze tedy považovat takového pracovníka, který vyhotovuje výkazy a hlášení, které se týkají pouze jeho osobního pracovního výkonu nebo finančních a hmotných prostředků, za které na svém pracovišti hmotně odpovídá, pokud výkazy a hlášení neslouží k řízení, plánování a ke kontrole národního hospodářství (srov. č. 28/1964 sb. rozh. tr.).

Podle výsledků průzkumu byli za odpovědné pracovníky ve smyslu § 126 tr. zák. považováni účetní, technik živočišné výroby hospodářství státního statku, vedoucí provozovny komunálních služeb, zootechnik jednotného zemědělského družstva. Dosud přežívá nedostatek vytýkaný ve stanovisku St 4/65, že orgány činné v trestním řízení blíže nezjišťují a zpravidla také neodůvodňují, zda výkaz nebo hlášení obsahující nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje skutečně sloužily k řízení, plánování nebo ke kontrole národního hospodářství.

Např. za výkazy a hlášení ve smyslu § 126 tr. zák. byly považovány skladové karty, které vedl skladník školního statku, účetní doklady vedené při hospodaření v závodní jídelně a v závodní kantýně, účetní pomůcky vedené u základních organizačních hospodářských jednotek (prodejny, provozovny) vedené v souvislosti s hmotnou odpovědností za svěřené finanční a hmotné prostředky organizace aj., aniž bylo konkrétněji odůvodněno, zda tyto výkazy a hlášení sloužily k řízení, plánování nebo ke kontrole národního hospodářství.

Správně byl však za zodpovědného pracovníka ve smyslu § 126 tr. zák. považován zootechnik jednotného zemědělského družstva, který uváděl zkreslené údaje ve statistických výkazech předpokládaných okresnímu oddělení statistického úřadu v J. a sloužících jako podklady pro plánování rozvoje živočišné výroby.

Subjektem trestných činů podle § 129 a § 130 tr. zák. může být každý pracovník, jemuž jsou uloženy v souvislosti s jeho zaměstnáním, povoláním, postavením nebo funkcí důležité povinnosti, jejichž neplněním nebo porušením může být způsobena porucha v hospodářském provozu nebo v hospodářské činnosti socialistické organizace anebo větší škoda na majetku, který je v socialistickém vlastnictví. Za takové pracovníky jsou v praxi považováni nejen pracovníci hmotně odpovědní za svěřené jim finanční a hmotné prostředky socialistické organizace, ale i řadoví pracovníci v průmyslu a v zemědělství, resp. na jiných úsecích národního hospodářství, pokud porušením nebo nesplněním svých povinností zavinili následky uvedené v § 129 a v § 130 tr. zák.

Typickým nedostatkem je, že v závěrečných zprávách vyšetřovatelů, v obžalobách a v rozsudcích soudů prvního stupně je zpravidla jen obecně konstatováno, že obviněný porušil, event. nesplnil důležitou povinnost svého zaměstnání, postavení, povolání nebo funkce, aniž je blíže uvedeno, z jakých důvodů orgán trestního řízení měl za to, že šlo o důležitou povinnost.

Např. v trestní věci okresního soudu v Litoměřicích sp. zn. 2 T 183/71 je výrok o vině trestným činem podle § 130 tr. zák. odůvodněn pouze tak, že soud nabyl přesvědčení, že obviněná nesplnila své povinnosti vedoucí prodeje a tím hrubou nedbalostí zavinila škodu na svěřeném majetku. Otázkou, zda šlo o nesplnění důležitých povinností, se soud nezabýval.

V trestní věci okresního soudu v Karviné sp. zn. 1 T 137/70 byl výrok o vině trestným činem podle § 130 tr. zák. odůvodněn tím, že jde o nedbalostní delikt svědčící o neodpovědném postoji k majetku v socialistickém vlastnictví, avšak shora naznačené momenty, které obviněná měla zachovávat při vedení prodeje, je nutno označit za důležité povinnosti vyplývající z jejího zaměstnání.

V trestní věci okresního soudu v Liptovském Mikuláši je výrok o vině trestným činem podle § 130 tr. zák. odůvodněn pouze tím, že obviněný nemohl vykázat, komu peníze půjčil, popř. komu dal zboží na úvěr, a proto soud toto jednání kvalifikoval jako nedbalost.

K subjektivním znakům trestných činů proti hospodářské kázní.

Trestné činy proti hospodářské kázní podle § 125, § 127 odst. 1 a § 128 tr. zák. jsou charakterizovány po stránce subjektivní tím, že pachatel - odpovědný hospodářský pracovník - porušuje své povinnosti způsobem uvedeným v těchto ustanoveních v úmyslu zajistit socialistické organizaci nebo její složce neoprávněné výhody. Při posuzování subjektivní stránky je rozhodující to, co pachatel zamýšlel, nikoli zda socialistické organizaci byly skutečně zajištěny neoprávněné výhody.

„Pojem „neoprávněné výhody“, který není v zákoně definován, je v praxi v souladu se smyslem zákona vykládán tak, že neoprávněnými výhodami jsou takové výhody, kterých by socialistická organizace nedosáhla při zachování hospodářské kázně. Podle výsledků průzkumu za neoprávněné výhody byly považovány:

- přednostní získávání úzkoprofilového materiálu, náhradních dílů anebo

jiných hmotných prostředků na úkor jiné socialistické organizace;

- již samotné používání finančních nebo hmotných prostředků organizace k jinému účelu, než pro který byly určeny;

- opatření služebního motorového vozidla mimo bilanční příděl bez povolení nadřízeného orgánu;
- používání finančních prostředků organizace na nákup materiálu v maloobchodě za maloobchodní ceny;
- nelegální získávání finančních prostředků způsobem, který by jinak naplnil znaky jiného trestného činu, např. poškozování spotřebitelů, přefakturacemi prací provedených pro jinou socialistickou organizaci apod. a nelegální převod finančních prostředků na jinou socialistickou organizaci.

Např. vedoucí výroby n. p. Severočeské konzervárny a droždárny, závod 05 Lovosice, převedl bez úhrady z majetku podniku olej na restauraci Turistického zařízení TJ Slavoj Třebenice;

vedoucí pracovního střediska socialistické organizace Medik Praha převedl proti vůli ředitele této organizace částku 500 000 Kčs na nově ustanovené družstvo Purprag;

vedoucí hotelu zajišťoval vyšší tržby tím, že předražoval služby poskytnuté zákazníkům;

předseda jednotného zemědělského družstva připustil bez povolení ONV a v rozporu se stanovami družstva provozování přidružené výroby, aby zajistil pro družstvo neplánované finanční příjmy na investiční výstavbu;

předseda a hospodář ZV ROH v závodě Sandrik převzali od předcházejících funkcionářů černý fond ve výši 338 000 Kčs, nezačlenili ho do normálního rozpočtu a prováděli z něho výplaty, které byly v rozporu s rozpočtem odborové organizace a s finanční kázní.

Z hlediska naplnění znaků trestných činů proti hospodářské kázní podle § 125, § 127 odst. 1 a § 128 tr. zák. je nerozhodné, zda pachatel jedná v úmyslu zajistit neoprávněné výhody vlastní nebo jiné socialistické organizaci (srov. též č. 55/1965 sb. rozh. tr.). Není dále rozhodující, že vedle úmyslu zajistit socialistické organizaci neoprávněné výhody sleduje pachatel i další úmysl obohatit sebe nebo jiného. V praxi se vyskytují velmi často případy, kdy při zajišťování neoprávněných výhod socialistické organizaci dochází k překrývání úmyslu zajistit neoprávněné výhody socialistické organizaci s úmyslem obohatit sebe nebo jiného ke škodě majetku v socialistickém vlastnictví. V takovém případě je třeba postihovat pachatele v tom rozsahu, v jakém zajistil socialistické organizaci neoprávněné výhody, podle speciálních ustanovení o trestných činech proti hospodářské kázní a v tom rozsahu, v jakém získal majetkový prospěch pro sebe nebo pro jiného, podle ustanovení o trestných činech proti majetku v socialistickém vlastnictví (oddíl třetí hlavy druhé zvláštní části trestního zákona), jejichž znaky naplnil, zpravidla pro trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 tr. zák. (srov. St 4/65, č. 33/1971 a č. 3/1972 sb. rozh. tr.).

Např. typickým příkladem prolínajícího se úmyslu rozkrádat majetek v socialistickém vlastnictví a současně zajistit neoprávněné výhody socialistické organizaci je trestní věc vedená u krajského soudu v Košicích pod sp. zn. 5 T 15/70. Vedoucí stavební správy 02 Inženýrských staveb v Košicích po dohodě s předsedou jednotného zemědělského družstva vyhotovil fingované soupisy prací, jež mělo vykonat jednotné zemědělské družstvo, a na jejich základě fakturu na částku 82 122,80 Kčs. Tato částka byla proplacena z účtu Inženýrských staveb v Košicích na účet jednotného zemědělského družstva. Vedoucí přidružené výroby vyhotovil potom fingovanou výplatní listinu na mzdy v částce 39 515 Kčs, tuto částku předseda jednotného zemědělského družstva vybral ze SBČS, 25 000 Kčs dal vedoucímu stavební správy Inženýrských staveb v Košicích, částky 5000 Kčs a 3750 Kčs rozdělil mezi dvě další osoby a zbytek si ponechal. Obdobná machinace byla učiněna po dohodě s předsedou dalšího jednotného zemědělského družstva. V tomto případě vedle toho, že se vedoucí stavební správy 02 Inženýrských staveb v Košicích a další osoby obohatily ke škodě Inženýrských staveb v Košicích, byly zajištěny i neoprávněné výhody pro jednotná zemědělská družstva, jimž zůstala část

finančních prostředků získaných podvodným způsobem.

Vedle případů prolínání úmyslu zajistit socialistické organizaci neoprávněné výhody s úmyslem obohacovat sebe nebo jiného ke škodě majetku v socialistickém vlastnictví mohou se však vyskytnout případy, kdy pachatel jedná výhradně v úmyslu obohacovat sebe nebo jiného ke škodě socialistické organizace, kdy tedy nevytváří neoprávněné finanční fondy v úmyslu zajistit socialistické organizaci neoprávněné výhody a až dodatečně z finančních částek získaných rozkrádáním majetku socialistické organizace hradí určité výdaje ve prospěch socialistické organizace. Taková okolnost nemá vliv na právní posouzení trestné činnosti pachatele, stejně jako v případech, kdy pachatel škodu způsobenou rozkrádáním majetku v socialistickém vlastnictví částečně nahradí. Okolnost, že pachatel použil dodatečně část rozkradených finančních prostředků ve prospěch poškozené socialistické organizace, je možno při posouzení trestné činnosti podle § 132 tr. zák. event. hodnotit jako okolnost polehčující (srovn. § 33 písm. h/ tr. zák.). V konkrétních případech je ovšem třeba vždy pečlivě zjišťovat, zda pachatel jednal jednak v úmyslu obohatit sebe nebo jiného, jednak v úmyslu zajišťovat socialistické organizaci neoprávněný prospěch anebo jen v úmyslu obohatit sebe nebo jiného ke škodě majetku v socialistickém vlastnictví.

Nakládá-li odpovědný hospodářský pracovník neoprávněně s finančními a hmotnými prostředky v úmyslu zajistit socialistické organizaci neoprávněné výhody, je nerozhodné, že použité finanční, resp. hmotné prostředky vyšly ze sféry socialistického vlastnictví.

Pro rozlišování, zda neoprávněně použité finanční nebo hmotné prostředky organizace vyšly ze sféry socialistického vlastnictví či nikoli není v zákoně opora, poněvadž ustanovení § 127 odst. 1 tr. zák. takové rozlišování nezná a zdůrazňuje jen úmysl pachatele jednat v úmyslu zajistit socialistické organizaci neoprávněné výhody.

Nesprávně proto okresní soud v Břeclavi v trestní věci sp. zn. 2 T 375/70 uvedl, že od rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví se trestná činnost uvedená v § 127 odst. 1 tr. zák. odlišuje úmyslem pachatele, který svým činem zajišťuje socialistické organizaci neoprávněné výhody, aniž poskytnuté prostředky opouštějí sféru socialistického vlastnictví.

Rovněž v rozsudku krajského soudu v Bratislavě sp. zn. 4 To 467/70 je vysloven nesprávný právní závěr, že kvalifikace podle § 127 odst. 1 tr. zák. vyžaduje, aby nedošlo k přesunu majetkových hodnot ze sféry socialistického vlastnictví do sféry osobního vlastnictví.

Úmysl uvedený v ustanovení § 127 odst. 2 tr. zák. je užší než v § 125 a v § 127 odst. 1 tr. zák.; směřuje jen k zajištění plnění úkolů socialistické organizace.

Např. v trestní věci okresního soudu v Kladně sp. zn. 3 T 86/71 vedoucí úseku provozu 01 n. p. VKD Kladno vykazoval i práce ve skutečnosti nevykonané, aby tak zvýhodnil na mzdách četu zedníků a hlubičů pracujících na předmostí nádraží Praha - střed, přičemž na svoji obhajobu uvedl pouze, že šlo o nebezpečné pracoviště a že se snažil proto sestavit mzdové výkazy tak, aby si pracovníci opravdu vydělali. Jednal tedy i podle své obhajoby v zájmu pracovníků, nikoli v úmyslu zajistit plnění úkolů VKD Kladno. Tento úmysl nebyl tedy prokázán.

V trestní věci okresního soudu v Jindřichově Hradci sp. zn. T 113/71 bylo proti obviněnému zahájeno trestní stíhání a vzneseno obvinění pro rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví proto, že jako skladník soustředěné nakládky a vykládky v železniční stanici Jindř. Hradec vykázal ke škodě ČSD 3603 hodin ve skutečnosti neodpracovaných, za které bylo vyplaceno 37 308 Kčs. Podle závěrečné zprávy nebylo prokázáno, že by obviněný byl k tomuto postupu někým nucen a že by pracovníci toto zvýhodnění požadovali. Obžaloba byla podána pro trestný čin podle § 127 odst. 1, 3 tr. zák., ač pracovníci vyslechnutí v přípravném řízení tvrdili, že jim ani nebylo známo, že byli platově

zvýhodnění. Obviněný byl uznán vinným trestným činem podle § 127 odst. 2, 3 tr. zák. V odůvodnění rozsudku soud sice uvedl, že vyslechnutým svědkům nelze v plném rozsahu věřit, avšak v hlavním líčení pouze přečetl protokoly o jejich předchozích výpovědích podle § 211 tr. ř., takže si věrohodnost jejich výpovědí ani vlastním výslechem přímo v hlavním líčení neověřil. Podle pracovních charakteristik založených ve spise se projevovaly v práci obviněného časté nedostatky, které pramenily též z lehkomyšlného přístupu k plnění svěřených úkolů. Úmysl uvedený v ustanovení § 127 odst. 2 tr. zák. nebyl prokázán.

Při nedostatku úmyslu zajistit plnění úkolů organizace je třeba posoudit, zda skutek obviněného nenaplňuje znaky jiného trestného činu, zpravidla trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 tr. zák.

Ustanovení § 126 tr. zák. chrání stejný společenský zájem jako ustanovení § 125 tr. zák. a má s ním některé společné znaky. Po stránce subjektivní odlišuje se však od něho (jakož i od dalších trestných činů uvedených v druhé hlavě v druhém oddílu zvláštní části trestního zákona) ve dvou směrech. Tento trestný čin může být spáchán úmyslně i z nedbalosti (srov. slova „byť i z nedbalosti“). Pokud je pak spáchán úmyslně, může pachatel jednat jak v úmyslu zajistit socialistické organizaci neoprávněné výhody (srov. § 131 tr. zák.), tak i z jakéhokoliv jiného motivu. Takovým jiným motivem je podle výsledků průzkumu zpravidla snaha sladovat výkazy nebo hlášení sloužící k řízení, plánování nebo ke kontrole národního hospodářství (nikoli ke stanovení cen) s předchozími výkazy a hlášeními, aby navazovaly na sebe, i když pachatel je si vědom toho, že výkazy, resp. hlášení jsou nepravdivé nebo hrubě zkreslené.

Trestného činu podle § 126 tr. zák. v úmyslu zajistit socialistické organizaci neoprávněné výhody může se dopustit jen takový odpovědný pracovník, který není současně odpovědným hospodářským pracovníkem. Odpovědný hospodářský pracovník naplnil ty znaky trestného činu podle § 125 tr. zák. I odpovědný hospodářský pracovník může se však dopustit trestného činu podle § 126 tr. zák., pokud jedná v jiném úmyslu než v úmyslu uvedeném v § 125 tr. zák. Tím se upřesňuje stanovisko St 4/65.

Rovněž trestný čin porušování povinnosti v provozu socialistické organizace podle § 129 tr. zák. může být spáchán v úmyslu uvedeném v § 125 odst. 1 tr. zák. (srov. § 131 tr. zák.) anebo v jakémkoliv jiném úmyslu, pokud se zřetelem na tento jiný úmysl nenaplní pachatel znaky přísněji trestného činu, např. trestného činu sabotáže podle § 97 tr. zák. Trestného činu podle § 129 tr. zák. se může dopustit např. pachatel, který by jinak naplnil znaky trestného činu podle § 127 odst. 1 tr. zák., kdyby byl odpovědným hospodářským pracovníkem. Takové případy jsou v praxi výjimečné. V praxi by mohlo jít zejména o případy, kdy pracovník organizace, který nemá charakter odpovědného hospodářského pracovníka, přesunuje neoprávněně finanční nebo hmotné prostředky organizace na jinou socialistickou organizaci nebo její složku (k subjektivní stránce trestného činu podle § 129 tr. zák. srov. též č. 26/1969 sb. rozh. tr.).

K objektivním znakům trestných činů proti hospodářské kázní.

K výkladu § 125 a § 126 tr. zák.

V těchto ustanoveních chrání zákon hospodářskou kázeň při vyhotovování výkazů a hlášení sloužících k řízení, plánování nebo ke kontrole národního hospodářství, a pokud jde o trestný čin podle § 125 tr. zák., též ke stanovení cen. Za takové výkazy a hlášení se v praxi orgánů činných v trestním řízení považují zejména statistické výkazy, inventurní soupisy, doklady prvotní evidence, měsíční výkazy o výrobě zasílané nadřízeným orgánům a sloužící ke kontrole hospodářské činnosti závodu, statistické údaje o stavu živočišné výroby hospodářství státního statku aj.

Vážným nedostatkem je, že orgány činné v trestním řízení se zpravidla nezabývají základní otázkou,

jakou funkci nepravdivé nebo hrubě zkreslené výkazy a hlášení v národním hospodářství mají, zda totiž jde o výkazy nebo hlášení sloužící buď k řízení, nebo k plánování anebo ke kontrole národního hospodářství (resp. ke stanovení cen). Tyto orgány si neuvědomují, že jde o alternativní znaky trestných činů podle § 125 a § 126 tr. zák. a že zejména v obžalobě a v rozsudku soudu prvního stupně by mělo být jasně uvedeno, které znaky z více alternativních znaků obviněný naplnil a který úsek národního hospodářství byl trestným činem ohrožen, resp. poškozen, popř. zda vůbec došlo k ohrožení společenských zájmů uvedených v těchto ustanoveních.

V trestní věci okresního soudu v Plzni – sever sp. zn. 2 T 59/71 byla účetní pro závodní jídelnu a pro závodní kantýnu n. p. Sklo – Union v Teplicích uznána vinnou trestným činem podle § 126 tr. zák. proto, že zavedla neprůkazné účetnictví, zejména že zatěžovala fakturami za zboží, určené pro závodní jídelnu, závodní kantýnu a naopak. Tím zavinila manko 65 853,39 Kčs (není jasno, zda skutečně nebo jen administrativní). Z rozsudku není patrné, na základě jakých úvah dospěl soud k závěru, že šlo o výkazy (resp. hlášení) sloužící k řízení, plánování nebo ke kontrole národního hospodářství.

Obdobné porušení, resp. neplnění povinností vedoucích závodních jídelen, provozoven Jednoty, provozoven RaJ aj., je v jiných případech posuzováno jako trestný čin porušování povinností v provozu socialistické organizace podle § 130 tr. zák. (šlo zřejmě o nedbalost a nikoli o úmyslné jednání).

Uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů ve výkazu nebo v hlášení sloužících k řízení, plánování a ke kontrole národního hospodářství, resp. ke stanovení cen je trestným činem podle § 125 tr. zák. anebo podle § 126 tr. zák. jen tehdy, šlo-li o závažné skutečnosti, tedy o takové skutečnosti, z nichž se při hospodářské činnosti těmito ustanoveními chráněné jako z podkladů vychází nebo které mají pro řízení, plánování a kontrolu národního hospodářství anebo pro tvorbu cen tak podstatný význam, že nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje narušují nebo vážně ohrožují plnění úkolů v těchto oblastech hospodářské činnosti (srov. St 4/65 a č. 28/1964 sb. rozh. tr.). Je proto třeba v každém konkrétním případě položit si otázku, zda a v čem obviněný poškozuje nebo ohrožuje řízení, plánování nebo kontrolu národního hospodářství nebo stanovení cen v té míře, že jeho jednání je pro společnost tak nebezpečné, že jde již o trestný čin.

V trestní věci okresního soudu v Jihlavě sp. zn. 2 T 40/71 byli ředitel a vedoucí provozovny Komunálních služeb města P. uznáni vinnými trestným činem podle § 126 tr. zák. proto, že v úmyslu zajistit výplatu mimořádné odměny vedoucímu provozovny vykážali ve mzdových výkazech výplatu odměny na jinou osobu. Motivem bylo, že vedoucí provozovny měl zájem, aby se spolupracovníci o výplatě odměny nedozvěděli. Soud se nezabýval otázkou, zda ojedinělý nesprávný údaj ve mzdových výkazech má povahu závažné skutečnosti ve smyslu § 126 tr. zák.

Uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů ve výkazu nebo v hlášení sloužících k řízení, plánování nebo ke kontrole národního hospodářství, resp. ke stanovení cen se může stát i formou uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených podkladů pro výkaz nebo hlášení zpracované jinou osobou.

V trestní věci okresního soudu v Novém Jičíně sp. zn. 9 T 16/70 byl správně uznán vinným trestným činem podle § 126 tr. zák. vedoucí provozovny Domácí potřeby, který při předběžném vyčíslení přebytku ve výši 170 995 Kčs předložil předsedovi inventarizační komise doklady na dodávku hutního materiálu v ceně 157 080 Kčs, ač zboží bylo odesláno již před zahájením inventury, takže mu byl vyčíslen přebytek ve výši pouze 13 915 Kčs.

Ustanovení § 125 odst. 1 tr. zák. chrání hospodářskou kázeň pouze v oblasti poskytování podkladů a informací pro řízení, plánování nebo kontrolu národního hospodářství anebo pro stanovení cen.

Jestliže tedy odpovědný hospodářský pracovník se širším okruhem hospodářských úkolů, který může být subjektem trestných činů podle § 125 i podle § 127 odst. 1 tr. zák., jednáním uvedeným v § 125 odst. 1 tr. zák. ve větším rozsahu neoprávněně vytváří finanční fondy nebo rezervy, naplní též znaky trestného činu porušování povinnosti při nakládání s finančními a hmotnými prostředky podle § 127 odst. 1 tr. zák. (popř. též podle odst. 3 cit. ust.) v jednočinném souběhu s trestným činem narušování řízení, plánování a kontroly národního hospodářství podle § 125 odst. 1 (popř. též podle odst. 3 cit. ust.) tr. zák.

Jednočinný souběh trestných činů narušování řízení, plánování a kontroly národního hospodářství podle § 125 odst. 1 (resp. též podle odst. 3) tr. zák. s trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c/ (resp. též podle dalších odst.) tr. zák. je možný při prolínajících se úmyslech pachatele - odpovědného hospodářského pracovníka - zajistit socialistické organizaci neoprávněné výhody a současně sebe nebo jiného neoprávněně obohatit ke škodě majetku v socialistickém vlastnictví.

Jednočinný souběh trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c/ tr. zák. s trestným činem narušování řízení, plánování a kontroly národního hospodářství podle § 126 tr. zák. je možný v případech, kdy vedle majetku v socialistickém vlastnictví byl závažně zasažen i další v § 126 tr. zák. speciálně chráněný objekt (srov. též St 4/65).

K výkladu § 127 odst. 1 tr. zák. a § 127 odst. 2 tr. zák.

V ustanovení § 127 odst. 1, 2 tr. zák. jsou uvedeny dva samostatné trestné činy, i když jejich společným znakem je porušování povinnosti odpovědného hospodářského pracovníka závažným způsobem (srov. St 4/65 a č. 33/1971 sb. rozh. tr.).

Nesprávně proto v trestních věcech okresního soudu ve Velkém Krtíši sp. zn. 1 T 12/71, okresního soudu v Novém Jičíně sp. zn. 11 T 31/71 a okresního soudu v Děčíně sp. zn. 3 T 897/70 byli obvinění uznáni vinnými trestným činem podle § 127 odst. 1, 2 tr. zák.

Ve stanovisku St 4/65 se v této souvislosti upozorňuje, že ustanovení § 127 odst. 2 tr. zák. je k ustanovení § 127 odst. 1 tr. zák. ve vztahu speciality. Toto stanovisko tedy vyloučilo jednočinný souběh trestných činů podle § 127 odst. 1 tr. zák. a podle § 127 odst. 2 tr. zák. K tomuto závěru je nutno dodat:

Ustanovení § 127 odst. 2 tr. zák. je vůči ustanovení § 127 odst. 1 tr. zák. ustanovením speciálním, pokud odpovědný hospodářský pracovník např. vytvořil nebo neoprávněně použil finanční fondy nebo rezervy (resp. neoprávněně nakládal s hmotnými prostředky) a z těchto prostředků poskytoval pracovníkům neoprávněné nebo nepřiměřené výhody za práce vykonané ve prospěch socialistické organizace v úmyslu zajistit plnění úkolů organizace. Jestliže však odpovědný hospodářský pracovník vytváří nebo používá finanční fondy, popř. neoprávněně nakládá s hmotnými prostředky, jednak aby zajistil socialistické organizaci (její složce) neoprávněné výhody, jednak aby z těchto fondů nebo prostředků poskytoval za práce vykonané ve prospěch organizace neoprávněné nebo nepřiměřené výhody v úmyslu zajistit plnění úkolů organizace, nelze vyloučit jednočinný souběh trestných činů podle § 127 odst. 1 a podle § 127 odst. 2 tr. zák. (srov. č. 33/1971 sb. rozh. tr.).

Podle § 127 odst. 1 tr. zák. se postihuje značně široký okruh pro společnost nebezpečných jednání, spočívajících v závažném porušování povinností odpovědného hospodářského pracovníka při nakládání s finančními a hmotnými prostředky. Neoprávněné vytváření nebo používání finančních fondů nebo rezerv a neoprávněné nakládání s hmotnými prostředky ve větším rozsahu uvádí zákon jen jako příklad závažného porušování povinnosti odpovědného hospodářského pracovníka (srov.

slovo „zejména“ v § 127 odst. 1 tr. zák.). V praxi orgánů činných v trestním řízení bylo stíháno nejčastěji závažné porušování povinnosti odpovědného hospodářského pracovníka formami uvedenými v § 127 odst. 1 tr. zák. (např. poskytování různých forem pohoštění, neoprávněné nákupy osobních aut mimo bilanční přiděl, nákupy úzkoprofilového materiálu na černém trhu, poskytování úplatků pracovníkům jiných socialistických organizací při obstarávání úzkoprofilového materiálu aj.). Jiné formy závažného porušování povinnosti odpovědného hospodářského pracovníka v úmyslu uvedeném v § 127 odst. 1 tr. zák. se vyskytly jen výjimečně.

Např. samostatný referent materiálně technického zásobování n. p. DVIL v K. umožnil, aby z n. p. Ferox v K. byl odebírán hutní materiál pro podnik Technosport, který neměl na tento materiál nárok.

Předseda jednotného zemědělského družstva připustil provozování přidružené výroby bez povolení ONV.

Pokud porušení povinnosti odpovědného hospodářského pracovníka spočívá v neoprávněném vytváření nebo používání fondů a rezerv anebo v neoprávněném nakládání s hmotnými prostředky, je takové jednání trestné podle § 127 odst. 1 (resp. též podle odst. 3) tr. zák. jen tehdy, stalo-li se tak ve větším rozsahu. Ve stanovisku St 4/65 je vysloven závěr, že za větší rozsah je třeba považovat takové dispozice s finančními nebo hmotnými prostředky socialistické organizace, jejichž objem vyjádřitelný v penězích převyšuje částku 5000 Kčs. Tento závěr je odůvodněn též odkazem na ustanovení § 21 písm. c/ zák. č. 38/1961 Sb. o místních lidových soudech, podle kterého porušení důležité povinnosti z pracovního poměru se stíhalo pouze jako provinění, pokud škoda takovým jednáním způsobená nepřevýšila částku 5000 Kčs. S tímto závěrem je však možno souhlasit i po zrušení zák. č. 38/1961 Sb. Podle § 125 - § 130 tr. zák. se mají stíhat jen závažnější případy porušení hospodářské kázně (srov. též důvodovou zprávu k § 125 - § 130 tr. zák.). Porušení povinnosti odpovědného hospodářského pracovníka při nakládání s finančními a hmotnými prostředky v menším rozsahu může být postiženo jako přečin proti pracovní kázni podle § 8 písm. c/ zák. č. 150/1969 Sb. při splnění dalších zákonných znaků tam uvedených (zejména způsobení majetkové škody) anebo jako porušení pracovní kázně podle předpisů zákoníku práce.

V praxi se velmi často vyskytují případy neoprávněného používání finančních prostředků organizace spočívajícího v poskytování úplatků pracovníkům jiných socialistických organizací v úmyslu zajistit socialistické organizaci neoprávněné výhody.

Např. předseda jednotného zemědělského družstva poskytl úplatek skladníku zemědělského nákupního a zásobovacího podniku proto, aby ječmen vykoupený od jednotného zemědělského družstva byl zařazen do vyšší cenové skupiny;

předseda jednotného zemědělského družstva poskytl agronomu Okresního zemědělského sdružení úplatek proto, aby agronom svým vlivem zajistil, aby družstvo obdrželo od Pražských cukrovarů větší množství řepných řízků.

Průzkum signalizuje, že takové případy se často nesprávně posuzují jako trestný čin podle § 127 odst. 2 tr. zák., ač nejde o odměny za práce vykonané ve prospěch organizace. Pokud se pak správně posuzují jako trestné činy podle § 127 odst. 1 tr. zák., nepřihlízí se k tomu, že pachatel naplnil v jednočinném souběhu též znaky trestného činu podplácení podle § 161 tr. zák. Na možnost tohoto souběhu upozornilo již stanovisko St 4/65.

Z výsledků průzkumu plyne, že poskytování a přijímání úplatků pracovníky socialistických hospodářských organizací je značně rozšířeno.

Např. v trestní věci okresního soudu v Dolním Kubíně sp. zn. 2 T 208/70 hájil se obviněný tím, že

„dávání diskrecí“ při obstarávání materiálu je v našem hospodářství běžnou věcí;

v trestní věci okresního soudu v Novém Jičíně sp. zn. 2 T 31/71 uvedl obviněný, stíhaný rovněž pro poskytování úplatků při obstarávání náhradních dílů, že „nyní, když se postupuje podle směrnic“ (tj. neposkytují se odměny), má podnik materiál zajištěn jen asi na 32 ;

v další trestní věci krajského soudu v Ostravě sp. zn. 2 T 9/70 hájil se obviněný tím, že zejména v r. 1968 a 1969 platila při obstarávání materiálu a náhradních dílů zásada „nedáš - nemáš“.

Přesto byl při průzkumu zjištěn pouze jediný případ, kdy s odpovědným hospodářským pracovníkem poskytujícím úplatky byli stíháni též pracovníci socialistických organizací, kteří úplatky žádali, resp. přijímali, pro trestný čin přijímání úplatku podle § 160 tr. zák.

Trestný čin podle § 127 odst. 2 tr. zák. je speciálním případem porušení povinnosti odpovědného hospodářského pracovníka při nakládání s finančními a hmotnými prostředky. Od trestného činu podle § 127 odst. 1 tr. zák. se kromě odlišného úmyslu odlišuje po objektivní stránce tím, že tohoto trestného činu se lze dopustit jen formou závažného porušení povinnosti odpovědného hospodářského pracovníka v tomto ustanovení taxativně uvedenou (nikoli tedy jen příkladmo, jako je tomu v ustanovení § 127 odst. 1 tr. zák.), totiž poskytováním nepřiměřených nebo neoprávněných výhod za práce vykonané ve prospěch socialistické organizace. Základní důvod, proč jednání uvedené v § 127 odst. 2 tr. zák. je trestné, spočívá v neoprávněnosti, resp. v nepřiměřenosti poskytnutých výhod za práce vykonané ve prospěch organizace, nikoli v cíli, který pachatel sleduje. V praxi orgánů činných v trestním řízení se vyskytují při zjišťování znaků tohoto trestného činu zejména tyto nedostatky:

a/ není zjišťováno, zda jde skutečně o výhody poskytnuté za práce vykonané ve prospěch socialistické organizace; v důsledku toho se jako trestný čin podle § 127 odst. 2 tr. zák. postihují i jednání naplňující znaky trestného činu podle § 127 odst. 1 tr. zák., resp. též trestného činu podle § 161 tr. zák.;

b/ není ani dostatečně objasňováno, zda šlo skutečně o neoprávněné nebo nepřiměřené výhody.

Např. v trestní věci okresního soudu v Prostějově sp. zn. 2 T 18/71 byl stavbyvedoucí n. p. Vojenské lesy Plumlov uznán vinným trestným činem podle § 127 odst. 2 tr. zák. proto, že vyhotovil na dva pracovníky pracující s bagrem úkolové listy na neodpracované hodiny, takže jim bylo neoprávněně vyplaceno 2174 Kčs. Touto odměnou měla však být hrazena práce přesčas (v poledních přestávkách, o sobotách a nedělích). Při hlavním líčení obviněný uvedl, že bylo možno s podnikem jednat o možnosti vyplacení odměny za tyto přesčasové práce. To potvrdil i další spoluobviněný, který jako vedoucí stavební správy souhlasil s nesprávným vyplněním úkolových listů a který uvedla, že nevolil správný postup proto, že by to bylo zdlouhavé. Za tohoto stavu věci bylo povinností soudu obhajobu obviněných prověřit a provést důkazy o tom, zda šlo skutečně o neoprávněné nebo nepřiměřené výhody.

V praxi se vyskytují nejčastěji tyto formy poskytování neoprávněných nebo nepřiměřených výhod za práce vykonané ve prospěch socialistické organizace:

- zvýhodnění pracovníků vykazováním neodpracovaných hodin,
- neprovádění srážky daně ze mzdy a placení daně ze mzdy z prostředků socialistické organizace,
- poskytování občerstvení, na které pracovníci nemají nárok,
- nepřiměřené odměňování, které je v rozporu se mzdovými předpisy,

- poskytování diet, odlučného a rodinných přídatků, na které pracovníci nemají nárok.

Výsledky průzkumu signalizují, že praxe orgánů činných v trestním řízení není jednotná při výkladu materiální podmínky trestného činu podle § 127 odst. 2 tr. zák., totiž kdy poskytování neoprávněných nebo nepřiměřených výhod za práce vykonané ve prospěch organizace je již tak pro společnost nebezpečné, že jde o trestný čin. V praxi se např. vyskytly případy, kdy hodnota poskytnutých neoprávněných nebo nepřiměřených výhod činila 500 Kčs, 1000 Kčs, 2174 Kčs apod. Orgány činné v trestním řízení včetně soudů se tedy neřídily závěry stanoviska St 4/65, podle kterého materiálnímu pojetí ustanovení § 127 odst. 2 tr. zák. odpovídá trestní postih pouze závažných případů porušování hospodářské kázně v oblasti mzdové politiky při způsobení škody převyšující 5000 Kčs. K této praxi je třeba zaujmout toto stanovisko:

Mezi znaky trestného činu podle § 127 odst. 2 tr. zák. není obdobného kvantitativního vymezení rozsahu jednání, jako je „větší rozsah“ u trestného činu podle § 127 odst. 1 tr. zák. I ohledně této speciální formy porušování hospodářské kázně platí však zásada vyjádřená v důvodové zprávě, totiž že podle ustanovení § 125 – § 130 tr. zák. se mají stíhat pouze případy, kdy šlo o závažnější porušení hospodářské kázně. Jednání uvedené v § 127 odst. 2 tr. zák. je svou podstatou speciální formou neoprávněného používání finančních fondů nebo rezerv, např. neoprávněného nakládání s hmotnými prostředky socialistické organizace. Lze tedy souhlasit se závěrem stanoviska St 4/65, že jednání odpovědného hospodářského pracovníka, který v úmyslu zajistit plnění úkolů socialistické organizace poskytne za práce vykonané ve prospěch organizace z jejích finančních nebo hmotných prostředků jinému neoprávněné nebo nepřiměřené výhody, bude při nedostatku jiných okolností zvyšujících stupeň nebezpečnosti činu pro společnost (§ 3 odst. 4 tr. zák.) trestným činem při způsobení majetkové škody převyšující 5000 Kčs. V konkrétních případech bude třeba při hodnocení stupně nebezpečnosti činu pro společnost přihlížet i k naléhavosti a k hospodářskému i k společenskému významu úkolů, jejichž plnění pachatel zajišťoval. Např. méně společensky nebezpečné je porušování hospodářské kázně v oblasti mzdové politiky při odstraňování následků živelné pohromy (lesní kalamity, povodně apod.), kde nutnost splnit stanovené úkoly je zvláště naléhavá, než v případech, kdy pachatel porušováním zásad mzdové politiky zajišťuje plnění běžných úkolů socialistické organizace.

Při hodnocení stupně nebezpečnosti činu pro společnost z hlediska, zda jde již o trestný čin, je třeba také přihlížet k nové zákonné úpravě, která umožňuje postihnout závažnější porušování hospodářské kázně v oblasti mzdové politiky, která nedosahuje intenzity trestného činu, avšak svými důsledky představuje čin s poměrně vysokým stupněm nebezpečnosti pro společnost, jako přečin proti pracovní kázni podle § 8 písm. d/ zák. č. 150/1969 Sb. Znaky tohoto přečinu naplní též ten, kdo v úmyslu opatřit jiné osobě neoprávněný prospěch, porušuje nebo obchází předpisy o odměňování za práci.

Naproti tomu je třeba při hodnocení stupně nebezpečnosti jednání spočívajících v porušování zásad mzdové politiky přihlížet též k tomu, že jednání odpovědného hospodářského pracovníka, který poskytuje za práce vykonané ve prospěch socialistické organizace jinému neoprávněné nebo nepřiměřené výhody, lze podřadit pod ustanovení § 127 odst. 2 tr. zák. jen tehdy, nejde-li zejména vzhledem k nápadnému nepoměru těchto výhod k hodnotě vykonaných prací o čin přísněji trestný. V konkrétních přezkoumávaných případech byly zjištěny nedostatky při zjišťování skutečného stavu věci se zřetelem na možnost takového přísnějšího posouzení.

Např. v trestní věci okresního soudu v Jičíně sp. zn. 1 T 79/71 byl tajemník MNV uznán vinným trestným činem podle § 127 odst. 2, 3 tr. zák. proto, že poskytoval brigádníkům a zaměstnancům dodavatelských organizací na stavbě kulturního domu v místním pohostinství Jednoty občerstvení v celkové hodnotě 78 369 Kčs. Toto občerstvení Jednota vyúčtovala jednotnému zemědělskému družstvu a ekonom tohoto družstva pak proplacené peněžité částky fakturoval místnímu národnímu

výboru za práce vykonané traktorem, ve skutečnosti však neprovedené. V odůvodnění rozsudku je konstatováno, že podle výsledků revize počet piv vydaných na osobu a den byl neúměrně vysoký a často činil 18 - 20 piv a v měsíci únoru byl dokonce zjištěn průměr 23 piv na osobu a den. Rozsudek tuto skutečnost vysvětluje tak, a že buď brigádníci nepracovali a jen pili, anebo pivo bylo poskytováno i jiným osobám. Věc v tomto směru však zůstala nedošetřena, ač ani při jedné v rozsudku naznačené verzi nemohlo jít o trestný čin podle § 127 odst. 2 tr. zák.

Činem přísněji trestným bude zpravidla trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 tr. zák.

Pod ustanovení § 127 odst. 2 tr. zák. nelze v žádném případě podřazovat případy, kdy pachatel poskytl neoprávněné nebo nepřiměřené výhody za práce vykonané ve prospěch socialistické organizace sám sobě (arg. slova „poskytne jinému“ v § 127 odst. 2 tr. zák.). V těchto případech naplní pachatel znaky přečinu proti majetku v socialistickém a v osobním vlastnictví podle § 3 odst. 1 písm. b/, popř. písmene c/ zák. č. 150/1969 Sb. anebo trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. b/, popř. písm. c/ tr. zák.

K výkladu § 128 tr. zák.

Při průzkumu nebyly zjištěny případy postihu dodávky výrobku a prací zvláště vadné jakosti, takže nelze zhodnotit, co se v praxi považuje za zvláště vadnou práci, event. za podstatné vady výrobku nebo práce. Lze však souhlasit se stanoviskem St 4/65, které považuje:

a/ za zvláště vadný výrobek (práci) takový, jehož vlastnosti odporují technickým normám nebo jiným právním předpisům nebo smlouvě, pokud v ní byly vlastnosti výrobku (prací) dohodnuty, a to do té míry, že výrobků (prací, tj. výsledků práce) není možno použít ke splnění úkolů odběratele;

b/ za podstatné vady výrobku (prací) takové závažné vady, které mohou vážněji ztěžovat řádné využití výrobku (prací).

Vydání příkazu nebo dání souhlasu k dodání zvláště vadného výrobku nebo prací, event. zatajení podstatných vad výrobku anebo prací v úmyslu poskytnout socialistické organizaci nebo její složce neoprávněné výhody je specifickou formou porušování povinnosti odpovědného hospodářského pracovníka závažným způsobem. Toto ustanovení je tedy ve vztahu speciality k ustanovení § 127 odst. 1 tr. zák.

Neoprávněnými výhodami ve smyslu § 128 tr. zák. mohou být i majetkové výhody. Získání neoprávněných majetkových výhod bude při dodání výrobků anebo prací zvláště vadné jakosti pravidlem. Stanovisko St 4/65 je proto rozporné, když sice připouští, že ustanovení § 128 tr. zák. je vůči ustanovení § 127 odst. 1 tr. zák. ve vztahu speciality, současně však nevyklučuje možnost, aby porušování povinnosti odpovědného hospodářského pracovníka způsobem uvedeným v § 128 tr. zák. bylo posouzeno jako trestný čin podle § 127 odst. 1 tr. zák., získá-li organizace ve větším rozsahu neoprávněně materiální nebo finanční výhody.

Neoprávněné odstraňování podstatných závad objevených se při namátkových kontrolních zkouškách jednotlivých kusů výrobků ze série výrobků a v tom obsažené zakrývání skutečných výsledků kontrolních zkoušek může být přípravou k trestnému činu podle § 128 tr. zák., jestliže se tím mělo dosáhnout, aby odběratel zvláště vadné výrobky převzal (srov. č. 1/1963 sb. rozh. tr.).

Trestný čin dodávky výrobku a prací zvláště vadné jakosti podle § 128 tr. zák. je ve vztahu speciality i vůči ustanovení § 121 tr. zák. o poškozování spotřebitele, poněvadž zákon v ustanovení § 128 tr. zák. nerozlišuje, zda výrobky, resp. práce zvláště vadné jakosti byly dodány socialistické organizaci anebo jednotlivci.

K výkladu § 129 a § 130 tr. zák.

Podle ustanovení o trestných činech proti hospodářské kázní se mají stíhat pouze případy závažnějšího porušování hospodářské kázně. To je vyjádřeno ve znaku těchto trestných činů, že je trestné jen porušení nebo nesplnění důležité povinnosti.

Porušením nebo nesplněním důležité povinnosti zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce se rozumí porušení nebo nesplnění důležité povinnosti převzaté smluvně anebo uložené právním předpisem.

Podle výsledků průzkumu za nesplnění nebo porušení důležité povinnosti se v praxi považovalo:

- nedodržení technologického postupu při čištění otvorů pro šrouby, čímž vznikla škoda ve výši přes 27 000 Kčs;
- nepoužití kompletní dokumentace při opravě elektroinstalace ovládacího zařízení jeřábu, čímž došlo k samovolnému zdvihu výložníku, k vyvrácení jeřábu a k jeho pádu na ovládací kabinu a byla způsobena škoda ve výši nejméně 20 000 Kčs;
- neplnění povinností vedoucích prodeje, zejména tím, že řádně neprováděli přejímky zboží, že ponechávali zboží na místě přístupném nepovolaným osobám, nepravidelně odváděli tržby a nedostatečně je uschovávali, nevedli řádnou prvotní evidenci, poskytovali zboží na úvěr, objednávali v nadměrném množství zboží, které při nedostatku odbytu podléhá zkáze aj.;
- nesprávné stanovení a vybírání nižších poplatků za stravné vedoucí stravování mateřské školy bez dokladů o příjmu rodičů;
- zavinění havárie jeřábu jeho neodbornou obsluhou bez příslušného oprávnění;
- porušení povinnosti zootechnika, který nepoučil ošetřovatele dobytka o dávkách syntetických krmiv a tím zavinil uhynutí dobytka;
- při dopravních nehodách řidičů služebních motorových vozidel porušení těch povinností vyplývajících z předpisů o silničním provozu (zejména z vyhl. č. 80/1966 Sb.), jejichž porušení má zpravidla za následek způsobení větší škody na majetku v socialistickém vlastnictví.

Následkem trestných činů podle § 129 a § 130 tr. zák. je porucha v hospodářském provozu nebo v hospodářské činnosti socialistické organizace anebo větší škoda na majetku, který je v socialistickém vlastnictví.

Poruchou v hospodářském provozu nebo v hospodářské činnosti socialistické organizace rozumí praxe takový nepříznivý účinek jednání nebo nečinnosti pachatele, který znemožní splnění úkolů dotčené socialistické organizace. Přitom nemusí jít vždy o nesplnění úkolů celé organizace; podle okolností případu postačí, jestliže se znemožní splnění jen dílčího hospodářského úkolu. V žádném případě však nestačí, aby hospodářský provoz nebo činnost byly pouze ztíženy (srov. též č. 26/1969 sb. rozh. tr.). Za poruchu v hospodářském provozu socialistické organizace bylo např. považováno:

dočasné vyřazení trolejového vedení dvou hlavních železničních kolejí, čímž došlo k zpoždění 43 vlaků;

zastavení provozu v zámečnické provozovně s počtem 10 pracovníků, jimž muselo být poskytnuto náhradní volno po dobu 1 1/2 dne v důsledku poškození kotle.

Při průzkumu byl zjištěn pouze jediný případ, kdy se soud zabýval výkladem pojmu „vážná porucha v hospodářském provozu nebo v hospodářské činnosti ve smyslu § 130 odst. 2 tr. zák.“.

Za vážnou poruchu považoval okresní soud v Prešově v trestní věci sp. zn. 3 T 696/69 chaotický stav v účetní evidenci v takovém rozsahu, že tělovýchovná jednota nebyla schopna plnit svoje závazky (uhrazovat faktury za potraviny a nápoje) a ke konci roku zůstala svým věřitelům dlužna 73 089,69 Kčs.

Za větší škodu ve smyslu § 129 a § 130 tr. zák. považuje praxe škodu převyšující částku 5000 Kčs, ne však vyšší než 20 000 Kčs. Škoda převyšující částku 20 000 Kčs se již považuje za značnou škodu ve smyslu - 129 odst. 2 a § 130 odst. 2 tr. zák.

Podle § 129 tr. zák. jsou postihována i jednání naplňující objektivní i subjektivní znaky trestných činů podle § 125, § 127 a § 128 tr. zák., jestliže se jich dopustil pachatel, který nebyl považován za odpovědného hospodářského pracovníka.

Pouhé ohrožení (nikoli způsobení poruchy) hospodářského provozu, event. hospodářské činnosti socialistické organizace nebo způsobení škody na majetku v socialistickém vlastnictví nepřevyšující částku 5000 Kčs porušením nebo nesplněním důležité povinnosti může být při úmyslném jednání postiženo jako přečin proti pracovní kázi podle § 8 písm. c/ zák. č. 150/1969 Sb.

Již v rozhodnutí Nejvyššího soudu publikovaném pod č. 19/1966 sb. rozh. tr. je vysloven právní názor, že je-li způsobena z nedbalosti na majetku, který je v socialistickém vlastnictví, větší škoda porušením nebo nesplněním důležité povinnosti při výkonu zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce, jde o trestný čin porušování povinnosti v provozu socialistické organizace podle § 130 tr. zák. a nikoli o trestný čin poškozování majetku v socialistickém vlastnictví podle § 137 tr. zák. Ustanovení § 130 tr. zák. je vůči ustanovení § 137 tr. zák. ve vztahu speciality. Při průzkumu bylo přesto zjištěno, že v přípravném řízení je v poměrně častých případech při podezření způsobení větší škody na majetku, který je v socialistickém vlastnictví, porušením nebo nesplněním důležité povinnosti zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce zahajováno vyhledávání pro trestný čin podle § 137 tr. zák. a nikoli vyšetřování pro trestný čin podle § 130 tr. zák.

Praxe soudů (i dalších orgánů činných v trestním řízení) nebyla jednotná při posuzování jednání řidičů služebních motorových vozidel, kteří způsobili větší škodu na majetku, který je v socialistickém vlastnictví, porušením nebo nesplněním důležité povinnosti zaměstnání, především porušením základních předpisů vyhlášky ministerstva vnitra č. 80/1966 Sb. o pravidlech silničního provozu.

Praxe soudů ČSR byla v tomto směru usměrněna rozhodnutím Nejvyššího soudu ČSR publikovaným pod č. 6/1972 Bulletinu Nejvyššího soudu ČSR tak, že je-li způsobena z nedbalosti větší škoda na majetku, který je v socialistickém vlastnictví, porušením nebo nesplněním důležité povinnosti při výkonu zaměstnání, tedy i u řidičů motorových vozidel, jejichž vztah k ochraně socialistického majetku je určován především předpisy zákoníku práce, jde o trestný čin porušování povinností v provozu socialistické organizace podle § 130 tr. zák. a nikoli o trestný čin poškozování majetku v socialistickém vlastnictví podle § 137 tr. zák. Stejné stanovisko vyslovil Nejvyšší soud ČSR i v rozboru a zhodnocení rozhodování některých okresních soudů o trestných činech spáchaných v dopravě pod č. Tpj 60/71 a Nejvyšší soud SSR ve zprávě o výsledcích kontrolní prověrky praxe soudů Slovenské socialistické republiky při ukládání trestů za hospodářské trestné činy pod č. Tpj 34/72.

Vzhledem k tomu, že přes tato shodná stanoviska nejvyšších soudů republik docházelo v praxi soudů k nejednotnému rozhodování ovlivňovanému i praxí orgánů přípravného řízení, byla tato otázka přikázána předsedou Nejvyššího soudu ČSSR pětičlennému senátu Nejvyššího soudu ČSSR ke

sjednocení výkladu zákona (§ 27a odst. 1 zák. o org. soudů a o volbách soudců).

Pětičlenný senát Nejvyššího soudu ČSSR zaujal pod sp. zn. [St 3/72](#) stanovisko k zajištění jednotného výkladu zákona, podle kterého jednání řidičů služebních motorových vozidel, kteří způsobili z nedbalosti porušením, resp. nesplněním důležité povinnosti při výkonu zaměstnání větší škodu na majetku, který je v socialistickém vlastnictví, naplňuje skutkovou podstatu trestného činu porušování povinnosti v provozu socialistické organizace podle § 130 tr. zák. (viz č. 22/1973 sb. rozh. tr.).

Jestliže pachatel porušením nebo nesplněním důležité povinnosti zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce ohrozil současně provoz obecně prospěšného zařízení, naplní v jednočinném souběhu též znaky trestného činu podle § 184 tr. zák.

Nesprávně proto v trestní věci okresního soudu v Liptovském Mikuláši sp. zn. 1 T 56/71 bylo vyřazení dvou hlavních železničních kolejí a tím dočasné vyřazení kolejí z provozu posouzeno jen jako trestný čin podle § 130 tr. zák.

Jestliže pachatel porušením nebo nesplněním důležité povinnosti zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce z nedbalosti současně způsobil obecné nebezpečí, jde o trestný čin podle § 180 odst. 1, odst. 2 písm. b/ tr. zák. (event. s přihlédnutím k § 88 tr. zák. podle § 180 odst. 1 tr. zák.) a nikoli podle § 130 tr. zák., který není vůči § 180 tr. zák. ve vztahu speciality.

V trestní věci okresního soudu v Olomouci sp. zn. 2 T 93/70 se vedlo vyšetřování o skutku spočívajícím v nedbalostním zavinění požáru v čalounické dílně a ve způsobení škody na majetku v socialistickém vlastnictví ve výši asi 35 000 Kčs. Vyšetřovatel se v průběhu vyšetřování správně zaměřil též na zjišťování, zda obviněný nevydal cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu, tedy na znaky trestného činu podle § 180 tr. zák. Vyšetřování v tomto směru nebylo však provedeno důsledně. Obviněný byl potom uznán vinným trestným činem podle § 130 odst. 1, 2 tr. zák.

Podle § 130 tr. zák. je trestné jen způsobení poruchy, event. též vážné poruchy v hospodářském provozu nebo v hospodářské činnosti socialistické organizace. Způsobení vážné poruchy v činnosti národního výboru, soudu nebo jiného státního orgánu nebo orgánu společenské organizace nesplněním nebo porušením důležité povinnosti ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce je trestné podle § 10 tr. zák. o maření a ohrožování činnosti státního orgánu a orgánu společenské organizace.

IV.

Ukládání trestů, rozhodování o náhradě škody

a spolupráce se společenskými organizacemi

Ze statistických údajů o trestech ukládaných za trestné činy proti hospodářské kázi, jakož i z výsledků průzkumu vyplývá, že se za trestné činy proti hospodářské kázi ukládají nejčastěji tresty odnětí svobody spíše při dolní hranici zákonné trestní sazby s podmíněným odkladem výkonu trestu, přičemž i zkušební doba při podmíněném odsouzení je stanovena při dolní hranici anebo v blízkosti dolní hranice uvedené v § 59 odst. 1 tr. zák. Jen výjimečně jsou ukládány tresty nápravného opatření a jen v zcela ojedinělých případech bylo upuštěno od potrestání.

Vedle podmíněných trestů odnětí svobody se ve větším rozsahu ukládají tresty zákazu činnosti jen pachatelům trestných činů podle § 130 tr. zák., pokud jako hmotně odpovědní pracovníci zavinili majetkové škody na hodnotách jim svěřených (např. řidiči služebních motorových vozidel). Pachatelům trestných činů podle § 125 - § 129 tr. zák. byl trest zákazu činnosti uložen jen výjimečně,

třebaže podle výsledků průzkumu i v řadě dalších případů přicházelo v úvahu uložení tohoto trestu.

Správně byl např. trest zákazu činnosti uložen v trestní věci okresního soudu ve Frýdku - Místku sp. zn. 4 T 3/71 vedoucímu mechanických dílen KS města Třince, který ve snaze dosáhnout lepších hospodářských výsledků fakturoval železárnám VŘSR v Třinci jejich vlastní hutní materiál a různé výrobky podniku ve skutečnosti nedodané, čímž poškodil železárně VŘSR v Třinci o částky 92 731 Kčs a 40 837 Kčs.

Obdobných případů hrubého porušování povinností odpovědného hospodářského pracovníka v úmyslu zajistit vlastní organizaci neoprávněné výhody na účet jiných socialistických organizací bylo však zjištěno více, aniž by v těchto případech bylo uvažováno o uložení trestu zákazu činnosti.

Trestné činy proti hospodářské kázni podle § 127 odst. 1 a § 129 odst. 1 tr. zák. mají značně široké skutkové podstaty umožňující postihovat většinu negativních jevů v naší ekonomice. V praxi orgánů činných v trestním řízení jde tedy o značně různorodou trestnou činnost a přirozeně také s velmi rozdílným stupněm nebezpečnosti pro společnost. Průzkum však signalizuje, že tento rozdílný stupeň nebezpečnosti pro společnost není vždy vyjádřen v ukládaných trestech. Nevyužívá se celé trestní sazby a v rozsudcích jsou výroky o trestech odůvodňovány tak paušálně, že výrok o trestu je z hlediska jeho správnosti často nepřezkoumatelný. Směrnice pléna Nejvyššího soudu Pls 1/65 o využívání celého systému trestů není při postihu trestných činů proti hospodářské kázni důsledně využívána.

Nedostatkem je, že se pachatelům trestných činů proti hospodářské kázni, jimž byl uložen podmíněný trest odnětí svobody, neukládá podle § 59 odst. 2 tr. zák., aby podle svých sil nahradili škodu způsobenou trestným činem.

Jiné druhy trestů než trest odnětí svobody a trest nápravného opatření byly jako samostatné tresty uloženy jen ojediněle.

V trestní věci okresního soudu v Blansku sp. zn. 1 T 219/71 byl uložen trest zákazu činnosti jako samostatný trest vedoucímu hotelu, který v úmyslu zajistit vyšší tržby hrubým způsobem porušoval vnitropodnikové směrnice pro účtování poskytovaných služeb ke škodě zákazníků. Vzhledem k osobě obviněného, který měl dobrou pracovní morálku, dosud trestán nebyl a požíval dobrou pověst, nebyl tento druh trestu v rozporu s účelem trestu. Soud měl však uvážit, zda k převýchově obviněného dostačovalo uložení tohoto trestu na dolní hranici sazby.

Podmíněné tresty odnětí svobody jsou někdy ukládány i v těch případech, kdy zákonné podmínky uvedené v § 58 odst. 1 písm. a/ tr. zák. nejsou splněny.

Např. v trestní věci okresního soudu v Karviné sp. zn. 9 T 24/71 byl obviněný uznán vinným trestným činem podle § 130 odst. 1 tr. zák. proto, že jako topič nízkotlakého kotle při noční směně v práci usnul, nedoplnil stav vody v kotli, čímž způsobil poškození kotle, zmrznutí potrubí a zastavení provozu v zámečnické dílně s počtem 10 zaměstnanců na dobu 1 1/2 dne a škodu ve výši 8624 Kčs. Za tento trestný čin mu byl uložen trest odnětí svobody v trvání 8 měsíců a podmíněně odložený na zkušební dobu 2 let. V souzeném případě nebyly však splněny zákonné podmínky uvedené v § 58 odst. 1 písm. a/ tr. zák. Obviněný přišel do práce v podnapilém stavu a ze spisu vyplývalo, že nešlo o ojedinělé porušení pracovních povinností, protože často požíval alkoholické nápoje, a to i v pracovní době.

Praxe soudů při uplatňování ustanovení trestního řádu o právech a postavení poškozeného v trestním řízení a o náhradě škody způsobené trestným činem byla zhodnocena plénem Nejvyššího soudu pod č. [Pls 3/67](#) (č. III/67 sb. rozh. tr.). Výsledky průzkumu nesignalizují nové poznatky, jimiž by měly být

doplněny závěry pléna Nejvyššího soudu z roku 1967.

Postup socialistických organizací při uplatňování náhrady škody způsobené trestnými činy proti hospodářské kázi je podle výsledků průzkumu rozdílný podle povahy toho kterého trestného činu proti hospodářské kázi. Po pachatelích trestného činu porušování povinnosti při nakládání s finančními a hmotnými prostředky podle § 127 odst. 1 tr. zák. není zpravidla náhrada škody požadována. Jde-li o přesun finančních nebo hmotných prostředků socialistické organizace na jinou socialistickou organizaci způsobem naplňujícím znaky trestného činu podle § 127 odst. 1 (resp. též odst. 3) tr. zák., je náhrada škody zpravidla uplatňována v arbitrážním řízení. Častěji je požadována náhrada škody po pachatelích trestného činu porušování povinnosti při nakládání s finančními a hmotnými prostředky podle § 127 odst. 2 (resp. též odst. 3) tr. zák.

I v těch případech, kdy proti pachatelům trestných činů porušování povinnosti při nakládání s finančními a hmotnými prostředky podle § 127 odst. 1 a § 127 odst. 2 tr. zák. je náhrada škody uplatňována již v trestním řízení, dochází podle průzkumu zpravidla k odkázání poškozené socialistické organizace na řízení ve věcech občanskoprávních, resp. na řízení před jiným příslušným orgánem, a to především z těchto důvodů:

a/ majetková škoda je v průběhu trestního řízení uhrazena,

b/ šlo o majetkovou škodu způsobenou v souvislosti s plněním pracovních úkolů; na této škodě se často podílí i poškozené socialistické organizace a dokazováním okolností významných pro stanovení jen omezené odpovědnosti obviněného za vzniklou škodu (§ 172 odst. 2 zák. práce) by se trestní řízení podstatně protáhlo (§ 2 odst. 4, § 229 odst. 1 tr. ř.),

c/ dokazováním o přesné výši skutečně vzniklé majetkové škody, zejména v případech uvedených v § 127 odst. 2 tr. zák., kdy pachatel jedná v úmyslu zajistit plnění úkolů socialistické organizace, by bylo značně zdouhavé a obtížné a přesahovalo by potřeby trestního řízení (§ 2 odst. 4, § 229 odst. 1 tr. ř.).

Zpravidla je nárok na náhradu škody způsobené trestným činem uplatňován již v trestním řízení vůči pachatelům trestných činů porušování povinnosti v provozu socialistické organizace v případech, kdy majetková škoda byla zaviněna hmotně odpovědným pracovníkem porušením nebo nesplněním důležitých povinností vyplývajících z jejich postavení nebo funkce (tzv. manka). Pokud nárok na náhradu škody nebyl uplatněn, stalo se tak podle spisového materiálu proto, že hmotně odpovědný pracovník škodu zjištěnou kontrolními orgány dobrovolně uhradil. V případech tzv. manka je pak zpravidla již v trestním řízení obviněnému v odsuzujícím rozsudku uloženo, aby majetkovou škodu nahradil.

Spolupráce orgánů činných v trestním řízení se společenskými organizacemi trpí i při postihu trestných činů proti hospodářské kázi typickými nedostatky vytknutými již ve zhodnocení spolupráce soudů se společenskými organizacemi pod [Plsf 2/72](#).

Záruky na nápravu obviněného se v případech trestných činů proti hospodářské kázi nabízejí společenskými organizacemi a soudy je přijímají jen zcela výjimečně. Tato praxe je odůvodněná v případech postihu odpovědných hospodářských pracovníků ve vedoucích funkcích a odpovědných hospodářských pracovníků na izolovaných pracovištích (např. vedoucích provozoven); není však odůvodněná v jiných případech, kde by bylo prospěšné seznámit kolektiv pracujících s povahou a motivy spáchaného trestného činu proti hospodářské kázi, aby tento kolektiv vedle výchovného působení na obviněného i preventivně působil, aby na pracovišti již nedocházelo k porušování hospodářské kázně.

V řízení o trestných činech proti hospodářské kázní se rovněž nevyužívá institutu společenských zástupců, ač společenský zástupce by mohl soudu zprostředkovat znalost místních podmínek a vlivů, které vedly ke spáchání trestného činu proti hospodářské kázní anebo umožnily jeho spáchání.

Nejsou využívány ani jiné formy spolupráce soudů se společenskými organizacemi uvedené v § 3 odst. 2 tr. ř.; zejména se nezjišťují podmínky projednání věci přímo na pracovišti obviněného, ač takové projednání by nepochybně přispívalo k prohloubení výchovného účinku trestního řízení, a to nejen na obviněného, ale i na ostatní pracující, kteří by se na konkrétních případech soudem projednávaných na pracovišti seznámili se společenským významem dodržování zásad, na nichž je vybudována soustava plánovitého řízení národního hospodářství, a mohli by se pak sami zapojovat do boje proti prosazování dílčích zájmů na úkor zájmů celospolečenských.

Spolupráce soudů se společenskými organizacemi není důsledně využívána ani ve stadiu vykonávacího řízení, ač pachatelům trestných činů proti hospodářské kázní jsou většinou ukládány tresty nespojené s odnětím svobody.

Závěry

Úprava postihu trestných činů proti hospodářské kázní (§ 125 - § 130 tr. zák.) společně se zák. č. 150/1969 Sb. o přečinech zajišťuje dostatečnou ochranu proti nejčastěji se vyskytujícím pro společnost nebezpečným případům porušování hospodářské kázně. K zajištění důsledné ochrany hospodářské kázně proto není třeba novelizovat předpisy upravující postih porušování hospodářské kázně. Je pouze třeba tyto předpisy důsledněji využívat.

Průzkum praxe orgánů činných v trestním řízení při postihu trestných činů proti hospodářské kázní signalizuje nedostatečnou znalost těchto předpisů. To vede k tomu, že porušování hospodářské kázně je stíháno jako rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví anebo naopak rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví je stíháno pouze jako mírněji trestný čin proti hospodářské kázní.